

REPUBLIKA
SLOVENIJA
VRHOVNO
SODIŠČE

Sodba in sklep VIII Ips 111/2012

Sodišče: Vrhovno sodišče

Oddelek: Delovno-socialni oddelek

ECLI: ECLI:SI:VSRS:2012:VIII.IPS.111.2012

Evidenčna številka: VS3005463

Datum odločbe: 18.09.2012

Opravična številka II.stopnje: VDSS Pdp 514/2011

Področje: DELOVNO PRAVO

Institut: delo preko polnega delovnega časa - plačilo nadur - nadurno delo - plačilo nadurnega dela - plačilo dela preko polnega delovnega časa - prekoračitev zakonsko dovoljene kvote dela preko polnega delovnega časa

Zveza: ZDR člen 128, 143. ZPP člen 380, 380/2.

Objava v zbirki VSRS: DZ 2011-2013

Jedro

Za prekoračitev zakonsko dovoljene kvote dela preko polnega delovnega časa ni odgovoren delavec, zato ga za takšno kršitev delodajalca ne morejo zadeti škodljive posledice. Tudi delo, ki ga delavec po odredbi oziroma navodilih delodajalca opravi preko zakonsko dovoljene kvote nadur, je nadurno delo, za katero ZDR in KP dejavnosti predvidevata plačilo ustreznega dodatka.

Izrek

Reviziji se delno ugodi in se sodbi sodišča druge in prve stopnje v zavrnilnem delu, ki se nanaša na plačilo opravljenega nadurnega dela v času od 1. 7. 2001 do 31. 3. 2002 in v času od 1. 2. 2003 do 30. 4. 2003 ter glede stroškov postopka razveljavita in se v navedenem obsegu zadeva vrne sodišču prve stopnje v novo sojenje.

Sicer se revizija zavrže.

Odločitev o stroških revizijskega postopka se pridrži za končno odločbo.

Obrazložitev

1. Tožnik je s tožbo zahteval plačilo nadurnega dela, ki ga je pri toženi stranki opravil kot rudarski tehnik na delih v predoru T. v času od 1. 10. 2000 do 30. 6. 2004.

2. Sodišče prve stopnje je delno ugodilo njegovemu tožbenemu zahtevku le za čas od 1. 7. 2001 do 31. 3. 2002 in za čas od 1. 2. 2003 do 30. 4. 2003 ter mu iz tega naslova že v predhodnem postopku dosodilo 8.077,98 EUR z zakonskimi zamudnimi obrestmi (sodba I Pd 145/2007-61 z dne 23. 10. 2008, ki je v tem delu postala pravnomočna), v ponovljenem postopku glede prvotno zavrjenega tožbenega zahtevka pa še 939,45 EUR z zakonskimi zamudnimi obrestmi, tako da je bilo tožniku skupno dosojeno 9.017,43 EUR, višji zahtevki pa je bil za to obdobje zavrjeni. Pri tem je sodišče nesporno opravljene nadure do zakonsko opredeljene kvote dovoljenega nadurnega dela obračunalo v višini osnovne plače (z dodatkom za delo v tunelu), povečane za 30 % dodatek za delo v podaljšanem delovnem času, nadure preko zakonsko dovoljene kvote pa brez dodatka za delo v podaljšanem delovnem času. Ugotovilo je, da upošteva osnovno plačo iz v tem času veljavnih pogodb o zaposlitvi in upošteva sproti izplačevano plačo tožniku v tem obdobju plača za delo v podaljšanem delovnem času ni bila sproti izplačevana. Za čas od 1. 4. 2002 do 31. 1. 2003 je tožbeni zahtevek zavrnilo, ker je ugotovilo, da tožnik v tem času ni bil zaposlen pri toženi stranki, temveč pri njeni hčerinski družbi G. d. o. o., L.. Prav tako pa je sodišče zavrnilo tudi zahtevek za čas od 1. 10. 2000 do 30. 6. 2001 in za čas od 1. 5. 2003 do 30. 6. 2004, ker je ugotovilo, da je tožnik v tem obdobju prejemal plačo tako upošteva njegovo osnovno plačo iz pogodbe o zaposlitvi (z dodatkom za delo v tunelu), kot upošteva plačilo za sicer nesporno opravljene nadure, vključno s 30 % dodatkom za delo v podaljšanem delovnem času, čeprav plačilo nadurnega dela v plačilnih listah ni bilo ustrezno prikazano.

3. Sodišče druge stopnje je tožnikovo pritožbo zavrnilo ob soglasju z ugotovitvami ter pravnimi razlogi sodišča prve stopnje ter v zavrnilnem delu sodbo sodišča prve stopnje potrdilo.

4. Zoper zavrnilni del pravnomočne sodbe sodišča druge stopnje je na tožnikov predlog Vrhovno sodišče dopustilo revizijo glede vprašanja, ali ima delavec pravico do dodatka za opravljeno nadurno delo le za fond ur, ki je določen z zakonom, za presežek nadur pa le pravico do plačila za redno delo.

5. V reviziji tožnik navaja, da je v Zakonu o delovnih razmerjih (v nadaljevanju ZDR) limitirano opravljanje nadurnega dela očitno zaradi zaščite delavca, da se delodajalcem prepreči prekomerno obremenjevanje delavcev. Te omejitve odrejanja nadurnega dela so v oddelku ZDR, ki je namenjen urejanju delovnega časa. Urejanju plačila za delo pa je namenjen drug oddelek ZDR, kjer je v 128. členu med drugim določeno, da delavcu pripada dodatek za nadurno delo, s tem, da se višina dodatkov določi s kolektivno pogodbo na ravni dejavnosti. Kolektivna pogodba gradbenih dejavnosti (KP dejavnosti – Ur. l. RS, št. 7/98), ki je v spornem obdobju veljala za toženo stranko, je izrecno določala dodatke za delo v delovnem času, ki je za delavca manj ugoden in bi zato sodišče moralo priznati tožniku tudi sporni dodatek za celotno časovno kvoto opravljenega nadurnega dela, ki ga je tožnik opravil po odredbi oziroma glede na razpored dela pri toženi stranki.

6. V odgovoru na revizijo je tožena stranka predlagala njeno zavrnitev.

7. Revizija je delno utemeljena, delno pa ni dovoljena.

8. Na podlagi drugega odstavka 371. člena Zakona o pravnem postopku (v nadaljevanju ZPP) v primeru dopuščene revizije sodišče preizkusi izpodbijano sodbo samo v tistem delu in glede tistih konkretnih pravnih vprašanj, glede katerih je bila revizija dopuščena.

9. Vprašanje, ali je delavec, ki opravlja nadurno delo, upravičen do plačila dodatka za delo v podaljšanem delovnem času za celotno kvoto po navodilih (odredbi) delodajalca opravljenih nadur, ali le za zakonsko dovoljeno kvoto, ki je sedaj opredeljena v tretjem odstavku 143. člena ZDR (največ 20 ur na mesec in največ

170 ur na leto), je v izpodbijani sodbi izpostavljeno le v zvezi z zavrnitvijo dela tožbenega zahtevka, ki se je nanašal na obdobje od 1. 7. 2001 do 31. 3. 2002 in od 1. 2. 2003 do 31. 4. 2003. Preostali del tožbenega zahtevka je bil pravnomočno zavrnjen na drugih podlagah, ki ne morejo biti predmet revizijske presoje. Presoje teh podlag revizija tudi sicer po vsebini izrecno ne izpodbija, kljub temu pa jo tožnik formalno vlaga glede celotnega dela zavrjenega zahtevka (v reviziji je označil vrednost izpodbijane pravnomočne sodbe v znesku 26.887,06 EUR, kar predstavlja celotno vrednost zavrjenega dela zahtevka). Zato je sodišče revizijo, kolikor je vložena izven dela izpodbijane sodbe, na katerega se nanaša vprašanje, glede katerega je bila revizija dovoljena, na podlagi tretjega odstavka 374. člena ZPP kot nedovoljeno zavrglo.

10. ZDR v prvem odstavku 143. člena nalaga delavcu dolžnost opravljanja dela preko polnega delovnega časa na zahtevo delodajalca v opisno opredeljenih primerih, katerih obstoj že po njihovi naravi ugotavlja delodajalec. V drugem odstavku opredeljuje delodajalcu način odrejanja dela v podaljšanem delovnem času, v tretjem in četrtem odstavku pa omejuje trajanje takšnega nadurnega dela, s tem, da ob soglasju delavca takšno nadurno delo lahko traja nekoliko dlje (največ 230 ur letno). Podobno sta odrejanje dela preko polnega delovnega časa s strani organizacije oziroma delodajalca urejala tudi predhodno veljavna Zakon o temeljnih pravicah iz delovnega razmerja (v nadaljevanju ZTPDR – šesti odstavek 24. člena) in 49. člen Zakona o delovnih razmerjih (ZDR/90 – Ur. l. RS, št. 14/90).

11. Že iz navedene opredelitve odrejanja dela preko polnega delovnega časa nedvomno izhaja, da je za odrejanje takega dela odgovoren delodajalec in da se torej le na njega nanaša tudi odgovornost za upoštevanje zakonsko dovoljene kvote odrejenih in opravljenih nadur. To izhaja tudi iz 6. točke 230. člena ZDR, v kateri je le delodajalcu zagrožena globa, če odredi delo preko polnega delovnega časa v nasprotju s 143. členom ZDR, torej tudi preko z zakonom dovoljene kvote. Za prekoračitev zakonsko dovoljene kvote dela preko polnega delovnega časa torej ni odgovoren delavec in za takšno kršitev delodajalca delavca ne morejo zadeti škodljive posledice.

12. Tudi delo, ki ga delavec po odredbi oziroma navodilih delodajalca opravi preko zakonsko dovoljene kvote nadur, je nadurno delo. Utemeljeno tožnik navaja, da je delavec ob takem opravljanju nadurnega dela obremenjen najmanj tako, kot je obremenjen zaradi odrejenega opravljanja nadur v okviru zakonsko dovoljene kvote. Ravno taka dodatna obremenitev in omejitev delavčevega prostega časa v posledici tega pa je bila vsebinska podlaga za priznavanje posebnega dodatka za delo preko polnega delovnega časa oziroma nadurno delo v 128. členu ZDR in v spornem obdobju za toženo stranko in tožnika veljavni KP dejavnosti, ki je med dodatki za posebne obremenitve v petem odstavku 49. člena za delo preko polnega delovnega časa določala 30 % dodatek. Niti na podlagi 128. člena ZDR in niti na podlagi navedene kolektivne pogodbe ni mogoče sklepati, da je bil ta dodatek določen le za zakonsko opredeljeno kvoto nadur, temveč je bil očitno določen za vse nadure, ki jih delavec opravi po odredbi oziroma po navodilih delodajalca.

13. Glede na navedeno je pri odločanju o plačilu tožnikovega nadurnega dela v obdobju od 1. 7. 2001 do 31. 3. 2002 in v obdobju od 1. 2. 2003 do 30. 4. 2003 sodišče zmotno uporabilo materialno pravo, ko je tožniku priznalo s kolektivno pogodbo dejavnosti določeni dodatek za nadurno delo le v okviru zakonsko opredeljene kvote odrejenega nadurnega dela, ne pa tudi za preostale nadure, ki jih je tožnik nesporno opravil po navodilih tožene stranke. Zato je sodišče na podlagi drugega odstavka 380. člena ZPP v tem delu reviziji ugodilo in glede zavrnitve tožnikovega tožbenega zahtevka, kolikor se nanaša na navedeno obdobje, vključno z odločitvijo o stroških postopka, sodbi nižjih sodišč razveljavilo ter zadevo vrnilo sodišču prve stopnje v novo sojenje. V ponovljenem postopku bo sodišče po ugotovitvi višine dodatka za nadurno delo, opravljeno preko zakonskih omejitev, o tem delu tožnikovega tožbenega zahtevka ponovno odločilo ob pravilnem upoštevanju določb ZDR in za toženo stranko veljavne kolektivne pogodbe.

14. V skladu s tretjim odstavkom 165. člena ZPP je sodišče odločitev o stroških revizijskega postopka pridržalo za končno odločbo.

Datum zadnje spremembe: 13.05.2015